

**РЕВІТАЛІЗАЦІЯ ПРОМИСЛОВИХ ЛАНДШАФТІВ, ЯК СКЛАДОВА
СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА**

Анотація. В статті розглянуто питання відновлення промислових ландшафтів в контексті сучасного міста. Запропоновано шляхи підвищення креативності загальноміського середовища за рахунок інноваційних дизайнерських рішень. Проаналізовано сучасні дизайн-засоби і прийоми для досягнення поставленої цілі.

Ключові слова: ландшафт, ревіталізація, мистецтво, дизайн, місто.

Abstract. The article deals with the issue of the restoration of industrial landscapes in the context of a modern city. The ways of increasing the creativity of the urban environment through innovative design solutions are proposed. The modern design tools and methods for achieving the set goal are analyzed.

Keywords: landscape, revitalization, art, design, city.

Кризова ситуація сьогодення України, її мистецьке, суспільно-політичне та економічне життя висвітлює нові проблеми. Зокрема це спостерігаємо в галузі ландшафтного дизайну, який знаходиться на межі архітектури, художніх видів мистецтва, психотерапії та поєднує в собі десятки напрямів науки. Комплексний дизайнерський підхід, систематизація засобів формування виробничих ландшафтів і визначення тенденцій подальшого їх ревіталізації та розвитку є необхідною умовою сучасності. Згідно книги А. П. Вергунова «Ландшафтне проектування», ландшафт – це «першооснова містобудівної композиції» [3, с. 127]. «По-справжньому красиве і зручне для життя місто можливе тільки в єдності з природою» – вважає А. П. Вергунов [3, с. 3]. В книзі зазначено, що головне – це «угледіти вже в самому ландшафті ті можливості, які в ньому приховані, але ще не розкриті».

Території промислових підприємств мають великий потенціал і безпосередній вплив на підвищення креативності загальноміського середовища за рахунок інноваційних дизайнерських рішень. Також потрібно розглядати можливі шляхи рішення проблем, які виникли як результати припинення діяльності деяких промислових територій.

У сучасній світовій практиці в останні роки ревіталізації промислових ландшафтів приділяється значна увага. Це пояснюється не лише бажанням забезпечити сучасний естетичний вигляд підприємства, а також прагненням підвищити ефективність праці людей, що працюють там. Цей підхід є цілком обґрунтованим, адже необхідною умовою подальшого розвитку України є реорганізація і підвищення ефективності вітчизняної промисловості, незважаючи на кризову ситуацію в економіці.

Темі дизайну зовнішнього виробничого середовища присвячено доволі небагато вітчизняних досліджень. Проте дослідження даного аспекту широко застосовуються в світовому досвіді оформлення промислових територій. Значно більше теоретичного підґрунття знаходимо в області облаштування промислових інтер'єрів. Глибокими дослідженнями в цій царині можна вважати монографії Д. Хенеган, В. Блохіна, І. Терзяна, І. Костова. У вищевказаних роботах обґрунтовано представлена велика кількість об'єктивних технологічних та інженерних факторів, що впливають на промислові інтер'єри. Проте ці дослідження були зроблені ще в 80-х роках минулого століття, їх потрібно уточнити і доповнити новітніми матеріалами. Сучасні дослідження мало спрямовані на екологічні аспекти зовнішнього виробничого середовища. На базі аналізу наукових джерел зроблено висновок, що обрана тема вивчалася вибірково, в основному в галузі архітектури промислових будівель, дослідження ландшафтів неповні і застарілі. Дизайн-засоби організації виробничих ландшафтів, прийоми і підходи, тенденції подальшого розвитку не розглядалися в науковій літературі. Вони вимагають дослідження і складають коло невирішених питань.

Аналіз виробничих територій повинен бути побудований на виявленні композиційних особливостей архітектурно-естетичної сторони ландшафтів, визначенні специфіки колірною рішення, наявності елементів забезпечення санітарно-гігієнічних вимог і їх відповідності спільному вирішенню, а також на виділенні елементів, які відповідають художньо-образному задуму дизайнера, утворюючи стиль фірми, її неповторність [1]. В аналіз потрібно ввести також наявність елементів екодизайну - природних матеріалів, формотворчих мотивів і загального зв'язку з навколишнім середовищем [5]. Обстеження промислових територій різного рівня і дослідження на предмет використання дизайнерських засобів організації виробничих ландшафтів показало, що для вирішення цих завдань використовуються одні й ті ж дизайн-засоби і прийоми. Визначено основні дизайнерські підходи, які зумовлюють використання певних засобів і прийомів дизайну середовища [1].

Для більшості промислових підприємств періоду становлення промисловості на початку ХХ століття через намагання отримати максимальний прибуток жодним чином не враховували зручність і комфорт для робітників, не приймалися в розрахунок шкідливі фактори виробництва та необхідність психоемоційного релаксу в оточенні природи. Такий підхід є не допустимий. Для другої половини ХХ століття в промисловому середовищі (на території країн колишнього соціалістичного суспільства) характерний гуманістичний підхід — він побудований на поєднанні використання сучасних для того періоду науково-технічних знань, технологій і матеріалів, спрямований на поліпшення умов праці, «гуманізацію» виробничих процесів. Велика увага приділяється зручності і функціональності території, колірному рішення, наявності зон відпочинку, відповідному озелененню. В цей час в теорії дизайну вводиться поняття ергономіки, відповідності технологічного обладнання максимальному робочому комфорту [4]. Окремі риси цих підходів можна побачити на багатьох сучасних діючих підприємствах, проте і на сьогодні вони досконало не можуть забезпечити кінцевий результат — підвищення комфортності умов праці.

Для сучасного суспільства характерно і необхідне впровадження принципів сталого розвитку в дизайнерських рішеннях виробничих ландшафтів [2]. Виробниче середовище повинно містити: екологічний підхід; ергономічне місце відпочинку; сучасні зони відпочинку; гармонійне композиційне і колірне рішення всіх елементів благоустрою; природні матеріали і зв'язок з природним зовнішнім оточенням. Саме ці екологічні тенденції в дизайні виробничих ландшафтів повинні бути дотримані і розвиватися за будь-яких обставин [4]. Ще однією складовою дизайну сучасної виробничого середовища є інформаційні технології (ІТ), які сьогодні стають необхідним атрибутом ландшафту, приймаючи на себе роль композиційних акцентів, виконуючи комунікаційно-інформаційну функцію. У майбутньому роль ІТ буде рости, завдяки чому полегшиться сприйняття інформації в виробничому просторі, при цьому вид виробничих ландшафтів придбає подібні риси, незалежно від галузей промисловості. В останні роки до них додається ще одна складова - художньо-образна (наявність авторських інсталяцій, арт-об'єктів, зовнішнього декору).

Пропонується виділити сучасні прийоми формування виробничого середовища, якими користуються дизайнери. До них, перш за все, відносяться: функціональне зонування простору; коригування візуальних характеристик простору кольором; посилення зв'язку із зовнішнім середовищем; брендинг виробничого середовища та інші. В цілому для будь-якого підприємства ці складові можна об'єднати в один комплексний універсальний підхід, спрямований на максимальне збільшення ефективності виробництва за рахунок поліпшення умов відпочинку працюючих.

Результати дослідження підтверджують ідею, що створення комфортних умов для релаксу призводить до підвищення загальної ефективності підприємства, підвищенню його рейтингу в колі підприємств обраній галузі. Представлені результати мають важливе значення в поглибленні і систематизації сучасних наукових знань про організацію виробничого середовища засобами дизайну, в створенні дизайн-проектів ландшафтів для сучасних промислових підприємств України.

Список літератури:

1. Антонов В. Л. Градостроительное развитие крупнейших городов / В. Л. Антонов. – К.:Харьков-Симферополь, 2005. –644 с.
2. Бірюк С.П. Методичні основи реконструкції міських промислових територій: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук/ С.П. Бірюк. – Київ: Поліграфія «ВІК», 2013. – 24с.
3. Вергунов А. П. Ландшафтное проектирование / А. П. Вергунов, М. Ф. Денисов, С. С. Ожегов. – М. : Высшая школа, 1991. – 235 с.
4. Мироненко В. П. Эргономические принципы проектирования (теоретикометодологический аспект). – Харьков: Основа, 1997. – 112 с.
5. Подлесная О.В. Экологическое направление в дизайне промышленной среды / О.В. Подлесная // Материально-художественная культура: проблемы теории и практики [сборник статей Международной научно-практической конференции по итогам работы в 2010-2011 гг., 19-20 мая 2011] - Харьков: ХГАДИ. 2011 - 188 с. - С. 113-116.

Відомості про автора

Галина Тобілевич – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри образотворчого мистецтва, дизайну та методики їх навчання Тернопільського національного педагогічного університету імені В.Гнатюка; тел.0675856848; levych@ukr.net; сертифікат: ТАК; про конференцію дізналася з інтернетмережі.